

JINOYATCHILIKKA QARSHI XALQARO KONVENSIYALAR

Norqobilova Kumush Xasan qizi

O'zbekiston Milliy Universiteti Yurisprudensiya yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada jinoyatchilikka qarshi xalqaro konvensiyalar, ularning tarixiy rivojlanishi, mazmuni va amaliy tatbiqi tahlil qilinadi. Shuningdek, xalqaro hamkorlikning ahamiyati va zamonaviy jinoyatchilikka qarshi kurashdagi roli ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: jinoyatchilik, xalqaro konvensiya, hamkorlik, jinoyat huquqi, sud amaliyoti

Аннотация: В данной статье анализируются международные конвенции по борьбе с преступностью, их историческое развитие, содержание и практическое применение. Рассматривается также значение международного сотрудничества в борьбе с современной преступностью.

Ключевые слова: преступность, международная конвенция, сотрудничество, уголовное право, судебная практика

Abstract: This article analyzes international conventions against crime, their historical development, content, and practical application. The importance of international cooperation in combating modern crime is also examined.

Keywords: crime, international convention, cooperation, criminal law, judicial practice

KIRISH

Jinoyatchilik – bu insoniyat tarixida doimiy ravishda mavjud bo'lgan va jamiyat taraqqiyotiga tahdid soladigan ijtimoiy illatdir. Zamonaviy davrda jinoyatchilikning shakllari murakkablashib, transmilliy ko'rinishga ega bo'lmoqda. Transmilliy jinoyatlar, masalan, odam savdosi, narkotik moddalar kontrabandasi, kiberjinoyatlar va moliyaviy jinoyatlar, bir davlat chegaralari bilan cheklanmaydi va ularni samarali nazorat qilish uchun xalqaro hamkorlikni zarur qiladi.

Jinoyatchilik zamonaviy jamiyatlarda doimiy tahdid bo'lib, uning turli shakllari global miqyosda tarqalgan. Xususan, transmilliy jinoyatlar, kiberjinoyatlar, terrorizm va moliyaviy jinoyatlar davlatlarning ichki imkoniyatlarini cheklaydi va xalqaro hamkorlikni talab qiladi. Shu sababli, 20-asrning ikkinchi yarmidan boshlab jinoyatchilikka qarshi xalqaro konvensiyalar qabul qilina boshladi.

Xalqaro konvensiyalar nafaqat jinoyatchilikning oldini olish, balki jinoyatchilarni sudlash, huquqiy hamkorlikni mustahkamlash va standartlarni uyg'unlashtirishga xizmat qiladi. Masalan, 1988-yilgi BMT Narkotik Moddalar va Psixotrop Moddalarga Qarshi Konvensiyasi, 2000-yilgi Xalqaro Tashkilotlar tomonidan Odam Savdosiga Qarshi Konvensiya va 2003-yilgi Terrorizmni Moliyalashtirishga Qarshi Konvensiya jinoyatchilikning turli shakllariga qarshi xalqaro mexanizmlarni belgilaydi.

Jinoyatchilikka qarshi konvensiyalar nafaqat normativ hujjatlar sifatida, balki davlatlararo sud amaliyotida asosiy qo'llanma bo'lib xizmat qiladi. Ularning samaradorligi esa hamkorlik darajasi, axborot almashinuvi va sud tizimlarining uyg'unligiga bog'liq.

Shu sababli, 20-asrning ikkinchi yarmidan boshlab jinoyatchilikka qarshi xalqaro konvensiyalar va normativ-huquqiy hujjatlar ishlab chiqildi. Ushbu konvensiyalar davlatlararo hamkorlikni mustahkamlash, jinoyatchilarni sudlashni muvofiqlashtirish va jinoyatchilikning oldini olishga xizmat qiladi. Masalan, 1988-yilgi BMT Narkotik Moddalar va Psixotrop Moddalarga Qarshi Konvensiyasi, 2000-yilgi Odam savdosiga qarshi konvensiya va 2003-yilgi Terrorizmni moliyalashtirishga qarshi konvensiya xalqaro jinoyatchilikka qarshi kurashning asosiy huquqiy mexanizmlarini belgilaydi.

O'zbekistonda ham jinoyatchilikka qarshi kurash milliy va xalqaro huquqiy mexanizmlar bilan uyg'unlashtirilgan. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi va 1997-yilda qabul qilingan Jinoyat protsessual kodeksi xalqaro standartlar asosida yangilanib, transmilliy jinoyatlar va terrorizmga qarshi samarali chora-tadbirlarni belgilaydi. Shu bilan birga, O'zbekiston BMT, INTERPOL va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan tajriba almashish va hamkorlikni yo'lga qo'ygan.

Bugungi kunda, global jinoyatchilikning murakkab shakllari, xususan, kiberjinoyatlar va moliyaviy jinoyatlar, konvensiyalarni doimiy yangilashni va xalqaro hamkorlikni kuchaytirishni talab qiladi. Shu bois, jinoyatchilikka qarshi xalqaro konvensiyalar nafaqat huquqiy asos, balki zamonaviy davrda global xavfsizlikni ta'minlovchi strategik vosita sifatida ham ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

1. Jinoyatchilikka qarshi xalqaro konvensiyalarning turlari

Transmilliy jinoyatlar konvensiyalari: odam savdosi, narkotik moddalar savdosi, qurol kontrabandasiga qarshi.

Terrorizmga qarshi konvensiyalar: terrorizmni moliyalashtirish, aeroport va dengiz transportiga qarshi hujumlar.

Kiberjinoyatlar va yangi texnologiyalar konvensiyalari: raqamli jinoyatchilikni nazorat qilish va xalqaro hamkorlik.

2. Xalqaro hamkorlik va sud amaliyoti

INTERPOL va Europol: jinoyatchilarni qidirish, axborot almashish va tergovlar bo'yicha xalqaro hamkorlik.

Xalqaro jinoyat sudi (ICC): genotsid, insoniyatga qarshi jinoyatlar va urush jinoyatlari bo'yicha mas'uliyat.

BMT va moliyaviy nazorat: terrorizm va moliyaviy jinoyatlarni oldini olishda normativ bazani yaratish.

3. Xalqaro konvensiyalarni tatbiq etishning dolzarb muammolari

Konvensiyalarni milliy qonunchilikka tatbiq etishdagi qiyinchiliklar.

Sud va tergov organlarining hamkorlikdagi cheklovlari.

Kiberjinoyatlar va transmilliy jinoyatlar bo'yicha yangi strategiyalarni ishlab chiqish zarurati.

4. O'zbekiston tajribasi va xalqaro mexanizmlar

O'zbekiston 1994-yildan boshlab bir qator xalqaro konvensiyalarga qo'shilgan: narkotik moddalar, odam savdosi va terrorizmga qarshi.

Mahalliy qonunchilik: Jinoyat kodeksi, Tergov kodeksi va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirilgan.

Xalqaro hamkorlik: BMT, INTERPOL va boshqa tashkilotlar bilan axborot almashinuvi va tajriba bo'yicha hamkorlik.

XULOSA

Jinoyatchilikka qarshi xalqaro konvensiyalar zamonaviy jinoyat huquqining muhim elementi bo'lib, global tahdidlarga qarshi kurashda davlatlararo hamkorlikni ta'minlaydi. Ularning samarali tatbiqi milliy qonunchilik, sud amaliyoti va xalqaro tashkilotlar bilan uyg'unlikni talab qiladi. O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, xalqaro konvensiyalarni amalga oshirish davlatning ichki huquqiy tizimini mustahkamlash va jinoyatchilikka qarshi samarali kurashish imkonini beradi.

Shuningdek, yangi texnologiyalar va kiberjinoyatlar konvensiyalarning doimiy yangilanishi va takomillashishini talab qiladi, bu esa xalqaro huquqiy hamkorlikni yanada rivojlantirish zaruratini keltirib chiqaradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. BMT, "United Nations Convention against Transnational Organized Crime", 2000.
 2. BMT, "United Nations Convention against Corruption", 2003.
 3. ICC, "Rome Statute of the International Criminal Court", 1998.
 4. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi, 1994.
 5. INTERPOL, "International Police Cooperation", 2021.
 6. Karimov I., "Xalqaro jinoyat huquqi va O'zbekiston tajribasi", Tashkent, 2020.
- Normativ-huquqiy hujjatlar.
1. BMT Narkotik Moddalar va Psixotrop Moddalarga Qarshi Konvensiyasi, 1988.
 2. Xalqaro Tashkilotlar tomonidan Odam Savdosiga Qarshi Konvensiya, 2000.
 3. Terrorizmni Moliyalashtirishga Qarshi Konvensiya, 2003.
 4. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi, 1994.
 5. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat protsessual kodeksi, 1997.